

חלק הספיקות בהלכה

1234567

נשים בספק ספיקא בספירת העומר

נסתפקתי בהא דאי בשו"ע תפ"ט סעיף ח' דאם הוא מסופק אם דילג יום אחד, אפשר לספור בברכה, דהוי ספק ספיקא, האם בנשים דמחמירין על עצמן לספור ספה"ע שייך נמי האי דינא. דהא באמת כתבו הפוסקים סוף סי' רט"ו עי' שם במשנה ברורה, דגם על ספק ספיקא אמרינן ספק ברכות להקל, וצ"ל דשאני הכא דכיון דמחוייב לעשות המצוה, וחז"ל ציוו לברך על מצוה, יכול לברך, אבל אשה שאין עליה חיוב מצוה וחיוב ברכה, שוב הוי כשאר ברכות שאין מברכין אפילו בספק ספיקא, וצ"ע.

הרב אברהם שטרנבוך
ראש ישיבת באבוב, לונדון

אוצר החכמה
הוצאת ספרים

בענין לשון הרע לתועלת על אב ואם

יש להסתפק בהך דינא דמותר לספר לשון הרע לתועלת (כשנשלמו כל הפרטים וכמבואר בס' חפץ חיים) האם היתר זה נאמר גם כשמספר על אביו ואמו או לאו.

צדדי הספק הו"ל דרק בלשון הרע ורכילות על שאר בני אדם הותר לספר לתועלת, ומטעם דכל שמספר לתועלת אין זה חשיב כלשון הרע, אבל כשמספר על אביו ואמו הרי עובר על מצות עשה של כיבוד אב ואם, וגם על ארור מקלה אביו, ולכאורה בהנך מצוות וארור אין שום סברא דיהא מותר לתועלת, וכמו דפשוט הוא דאין לעבור על ע"ז וגילוי עריות לתועלת, כמו כן שאר עבירות לתועלת אסורין. וא"כ יהיה אסור לספר לשון הרע על אביו ואמו אף לתועלת (וכן שמעתי שהורה אחד הפוסקים). או דילמא דלא שנא, ולא אישתמיטתי החפץ חיים בשום מקום לומר דכל ההיתר דלתועלת (או אפי' תלתא) לא שייך באביו ואמו, וצ"ע.

ואם נימא דאסור לספר לשון הרע על אביו ואמו אף לתועלת, יל"ע מה הדין באחיו הגדול, כהן, יתום ואלמנה האם מותר לספר עליהם לשון הרע לתועלת או לאו.

הרב ניסן שלמה קפלן
ישיבת מיר, מח"ס שלמי ניסן

ספיקות בשריפת חמץ בזמן הזה

הנה מנהג ישראל שמקפידים לקיים מצות ביעור חמץ בשריפה דוקא לקיים ולצאת השיטות דביעור חמץ בשריפה, ואף שעושין כן קודם חצות, ואכמ"ל.

ויל"ע דלכאורה אם כן הוא המנהג, אמאי אין מקפידין שכל אחד מבני הבית יהיה לו כזית ששייך לו, דאל"כ הלא רק בעל החמץ מקיים מצות השריפה. ואף אחר שכל אחד יקנה כזית מהחמץ צריך להקפיד שהמדליק האש ידליק בשליחותם, או שאחר הדלקת האש יניחו החמץ תוך האש, דאל"כ שוב לא קיימו המצוה של שריפת חמץ באש דוקא.

ועוד יל"ע דהנה דן במנ"ח שאם שרף כזית ונשאר לו עדיין כזית חמץ לא קיים המצוה כלל, דעדיין אין כאן השבתה, ואם נימא בהך צד א"כ כששורפים החמץ, ובסוף נשאר עדיין חמץ שלא נשרף צריך להקפיד לשרוף הך כזית ג"כ, ולא סגי שישפוך עליו דבר המקלקלו מאכילת כלב, דנמצא דבכזית ששרף לא קיים מצות שריפה, ואף דודאי מעיקר הדין קי"ל השבתתו בכל דבר, מ"מ הרי רוצים ונוהגים להקפיד לצאת ביעור חמץ בשריפה.

ויל"ע בכל זה אם צריך להקפיד ע"ז או לא.

הרב ניסן שלמה קפלן

ישיבת מיר, מח"ס שלמי ניסן

דין ספירת העומר לאדם היודע שיפסיד יום אחד

אדם היודע שצריך לעבור ניתוח באמצע ימי ספירת העומר, ובודאי יום אחד לא יוכל לספור ספירת העומר, יל"ע אם מותר לו להתחיל לספור בברכה או דלמא כיון שיודע שבודאי יפסיד יום אחד, א"כ כיון דיש שיטות שכל ספירת העומר חשיבא כחד מצוה, ובשכח יום אחד שוב אינו סופר בברכה הכא נמי לא יוכל לספור בברכה.

ואחד מגדולי הפוסקים הורה שישפור בלא ברכה על פי מה שכתב במשנה ברורה סימן תפ"ט ס"ק ג' "זכמדומה דבמדינותינו לא נהגו נשי כלל לספור, וכתב בספר שולחן שלמה דעכ"פ לא יברכו דהא בודאי יטעו ביום אחד, וגם על פי רוב אינן יודעות פירוש המילות". הרי מבואר דכל שיודע שיום אחד יטעה אינו סופר בברכה, וה"נ הכא.

אמנם בשולחן שלמה שלפנינו הנוסח קצת אחר וז"ל "ונראה לי דעל כל פנים לא יברכו דהא בודאי יטעו ביום אחד ולא יודעין הדין, ועוד דהא אינה מבינה מה סופרת" עכ"ל. והנה בשולחן שלמה הוסיף ולא יודעין הדין, וכוונתו שיטעו יום אחד בודאי, ואינן יודעות הדין שמי שטעה סופר מכאן ואילך בלא ברכה,

ולכן הוא דפסק שלא יברכו כלל, וא"כ אדרבה מבואר בדבריו ראף שיודעות בודאי שיטעו יכולות היו לברך, ורק מטעם שאחר כך ימשיכו לברך, מש"ה אין מברכין, וא"כ מי שיודע שיום אחד לא יספור אפ"ה לכאורה צריך לספור בברכה לדעת השולחן שלמה, (ובדעת המשנ"ב צ"ב).

וצריך ביאור מה החילוק, דקודם שטעה אף שיודע שיטעה יכול לברך ולא אמרינן דכל הספירה מצוה אחת היא, ואילו לאחר שטעה ושכח לספור יום אחר, אמרינן **דשוב** אינו סופר בברכה דחיישינן דכל הספירה כחד מצוה חשיבא, וכיון שהפסיד יום אחד שוב לא יכול לספור בברכה, ויש לחלק.

הרב ניסן שלמה קפלן
ישיבת מיר, מח"ס שלמי ניסן

ישוב מנהג העולם להשתמש בשירותי מוסד זר

אדם שהולך בדרך האם מותר לו ליכנס לביהמ"ד או לביהכ"נ כדי ליטול את ידיו או לעשות את צרכיו ולהשתמש במים או בנייר של המוסד שאינו שייך לו, וצריך עיון על מה סמכו העולם להקל בזה.

והנה הש"ך (ח"מ ריש סי' שנ"ח) הוכיח מדברי התוס' ב"מ כב. ומדברי ההג"א שם דאסור לאדם לאכול ממה שלחבירו אע"פ שיודע שחבירו יתרצה בכך כשישמע ע"ז, דהלכה כאב"י שאמר דיאוש שלא מדעת לא הוי יאוש. והש"ך כתב דלולא דמסתפינא היה אומר דבכה"ג גם אב"י מודה דאבידה שאני שאין רצונו לאבד את ממונו אלא דמתייאש מחמת שאינו יודע מקום אבדתו, אבל כאן שרצונו שחבירו יאכל מממונו שפיר אמרינן דמסתמא אינו מקפיד גם בלי לשאול אותו. [וע' בגר"ז הל' מציאה ופקדון בקו"א שהשיג על הש"ך, וע"ע באולם המשפט שם].

והנה לדעת הש"ך בודאי יש ליישב את מנהג העולם שמשתמשים במים וכיו"ב של ביהכ"נ שלא מדעת הגבאים במקום שברור שהגבאים היו מתרצים אם היו שואלין אותם. ואפשר דגם התוס' וההג"א מודו בכה"ג, דמאחר דנהגו להקל בזה ומצוי שיכנסו ארחי ופרחי והם מודעים לזה הרי הם כנותנין רשות מעיקרא. מיהו כל זה כשיש אנן סהדי שהיו מסכימים לכך. מיהו לכאוף נראה דבמקום שאין מצוי שעוברי דרך נכנסין וכגון בתלמוד תורה וישיבות קטנות [כל מקום לפי מנהגו] וכיו"ב צ"ע אם יש היתר להשתמש בממון ציבור. וק"ו אם מטעמי שמירה וכיו"ב מקפידין הגבאים שלא יכנס זר להמוסד של ציבור דלכאוף איכא איסור גזל בזה.

ואפשר דיש עוד צד להקל עפ"י מה שפסק השו"ע בריש סי' שנ"ט דמותר ליקח מחבירו דבר דליכא מאן דקפיד ביה, כגון ליטול קיסם מחבילה של עצים או מגדר כדי לחצוץ בו שיניו. וכתב הערוך השלחן שם דעפ"ז נהגו בזמנו כשנכנס

לבית חבירו וחבירו שואף עלי מרורים בנחיריו או בפיו דנוטל גם הוא מהעלים או מהגפרורים להדליק בו שלא בשאילת הבעלים, וכן כששותים מים חמים עם נופת דנוטל גם הוא ושותה, מיהו השו"ע [והערוך השולחן שם] סיימו דממדת חסידות ודאי ראוי להזהר בזה.

הרב שמואל רוטשילד

כולל פוניבז', בני ברק

קט"ז תשנ"ג

תנ"ך חסידות

ת"ח 1234567

הדפסה ברזולוציית מסך - להדפסה איכותית הדפס ישירות מן התוכנה

קול התורה - נ קובץ עמוד מס: 38 הודפס ע"י אוצר החכמה

כ"ק אדמו"ר מפשעווארסק הגה"ק רבנ' יעקב לייזער זצ"ל אנטווערפן

לקט מכתבי תורה וחיזוק

הדפסת מכתבים אלו הונצחה ע"י הר"ר מנחם יוסף נויגרשל מאנטווערפן, לעילוי
נשמות אביו ר' מרדכי דוד ב"ר ישראל ז"ל ואמו מרת פיגא בת ר' ישראל הכהן ע"ה
ואחיותיו שרה ומלכה הי"ד נעקד"ה ג' סיון תש"ד.

ב"ה יום ד' חרב ט' תמוז שנת תשט"ו פה פאריז יע"א

רב שלו' וברכה לכבוד אהובי תלמידי היקר החריף החסיד מ' אברהם פינטער שליט"א

אחדשה"ט באהבה מכתבך היקרים קבלתי ושמחתי לשמוע משלומך הטוב ולקרות בקריאה של חבה מכתבך היקרים גם קצת חידושי תורה שכתבת נהניתי מאד, ועל דבר קושייתך מדוע בימי מרדכי ואסתר שקבלו התורה ברצון^א, מפני מה לא החזיר השי"ת לישראל שני הכתרים^ב יש ליישב בכמה אופנים ואכתוב לך תירוץ אחד, כי בימי מרדכי שניצולו ממות ונעשה להם נס גדול, הסבה הזאת הביאה התעוררות ואהבה בלבן של ישראל להשי"ת^ג והא ראי' שבשעת מתן תורה יצאו ישראל מזוהמת נחש והי' להם לחיות לעולם, כמו אדם הראשון קודם החטא^ד, כדכתיב (תהלים פ"ב, ו) אני אמרתי א' אתם ובני עליון כולכם וגו'^ה משא"כ בפורים דהי' ע"י שניצולו לחיים לא הגיעו למדריגת מעמד הר סיני, עד שירחם השי"ת ויגאלנו גאולת עולם.

חותני הה"צ שליט"א הי' בא"י כשתי שבועות, וביום ד' בהעלתך בא חותני שליט"א בחזרה לביתנו, בני חיים ליבוש שליט"א נשאר בירושלים ולומר בישיבת בעלז, אתנו אין חדשות, לא כתבתי לך תיכף תשובה מחמת אפיסת

* מתוך ספר כחצי קודש חלק ג' העמוד ללאח לאור בקרוב. תודתנו נתונה להמזל שמסרו לנו המכתמים האלו לדפוס ועזרו להגיהם ולהוסיף ביאורים ומ"מ, תשרי"ח להם.

^א כדאי' בגמ' (שבת פח.) "ויתיצבו בתחתית ההר" וכו' מלמד שכפה הקב"ה עליהם את ההר כגיגית ואמר להם אם אתם מקבלים התורה מוטב ואם לאו שם תהא קבורתכם, א"ר אחא בר יעקב מכאן מודעא רבה לאורייתא, אמר רבה אעפ"כ הדור קבלוה בימי אחשורוש דכתיב "קימו וקבלו היהודים" (אסתר ט') קיימו מה שקיבלו כבר.

^ב עו"ש, בשעה שהקדימו ישראל נעשה לנשמע באו ס' רבוא של מלאכי השרת לכאורא מישראל קשרו לו שני כתרים, א' כנגד נעשה וא' כנגד נשמע, וכיון שחטאו ישראל ירדו ק"כ רבוא מלאכי חבלה ופירקום.

^ג עיי"ש רש"י ד"ה בימי אחשורוש, מאהבת הגס שנעשה להם.

^ד בגמ' שבת דף קמה: מפני מה עובדי כיכבים מזוהמין, שלא עמדו על הר סיני, שבשעה שבא נחש על חוה הטיל בה זוהמא, ישראל שעמדו על הר סיני פסקה זוהמתן עובדי כוכבים שלא עמדו על הר סיני לא פסקה זוהמתן.

^ה ובפסוק ז' שם "אכן כאדם תמותון וגו' ופירש"י (ע"פ גמ' ע"ז ה.), [קוב"ה אמר לכנסת ישראל] "אלהים אתם" מלאכים [ובני עליון שתקראו ג"כ אלהים, רד"ק], כשנתתי לכם את התורה נתתיה לכם ע"מ שאין מלאך המות שולט עוד בכם. אכן כאדם תמותון, אכן כאדם הראשון תמותון אחרי שחבלתם מעשיכם [בחטא העגל] כמוהו.

1234567

הפנאי מטרתו שונות, בדבר אחד מה שלא הבנת בענין סנהדרין שראו כולם לחוב אס בא יבא לידך ספר שו"ת חזון נחום מהגאון מדומבראווא ז"ל תענין שם בדף ... בתחלתו ומשם אפשר שתבין לאשורו.

1234567

1234567

בני יקירי וחביבי ראשית כל אכתוב לך ענין אחד שתזכור אותו תמיד, הנה אביך היקר שליט"א קרא לך שם אברהם יחי והנה שמך אברהם עד עולם^ה אמנם הכנוי כמו ר' אברהם או ר' אברהמלי זה תלוי ועומד במעשיך. ומה נעים ויפה ואמיתי הפירוש של בעל נועם מגדים בפרשת נח^ו בפסוק ולשם יולד גם הוא, דהצריך מוליד את עצמו, דהנה שם בן נח הי' צדיק, והנה רשע כמי שאינו בעולם, וכמו שפירש צדיק אחד (הרה"ק הרב מענדלי מוויטעבסק זי"ע בפרי הארץ פ' ויגש) פסוק אחד בתהלים (קפיטל ל"ז פסוק י') ועוד מעט ואין רשע וגו', דהנה בגמ' סוכה י"ג ע"ב א"ר אבא אמר שמואל דירקות פוסלין בסוכה משום אויר, כיון דלכי יבשי נפלי כמאן דליתנייהו דמי עיין שם. וזה כוונת הפסוק, ועוד מעט בזמן מועט ואין רשע, וא"כ אפילו בזמן שישנו חשיב כמי שאינו וזהו והתבוננת על מקומו ואיננו^ה אמנם שם שהי' צדיק ילד את עצמו, וכן פירש

^ה שחיבר הרה"ג ר' נחום ווידענפעלד וצוק"ל הי"ד, אבר"ק דאמבראווא

^ה ע"פ משאד"כ (בראשית י"ז ה') והי' שמך אברהם, ועי' ברכות יג. כל הקורא לאברהם אברם עובר בעשה ר"א אומר עובר בלאו וכו'.

^ו וז"ל עה"פ אלה תולדות נח, נח איש צדיק תמים היה בדורותיו. כוזה"ק [מצינו שדקדק] נח נח תרי זמני למה, וגם מה שעמדו חז"ל בסמיכת איש צדיק תמים לזכר התולדות מה ענין זה לזה, ודברי רש"י ז"ל נודעו [שהוא ללמדך שעיקר תולדותיהם של צדיקים מעשים טובים]. והנראה ליישב על נכון שני הערות הללו כאחד ובאחת יבוארו, בהקדם אמרינו [הכוונה] בפסוק (להלן בראשית י' כ"א) ולשם יולד גם הוא כו', והמקרא קודש הלזה אומר דרשוני וחיו, דאחרי אומרו ולשם יולד היה לו לומר גם לו, ואם הי' אומר ושם ילד היה שייך לומר גם הוא, לא כן עתה [ב]אומרו יולד.

והנראה בזה בדרך נפלא עם אמרם ז"ל בילקוט פ' בחוקותי (רמז תרע"א) ואת מצותי תשמרו ועשיתם אותם, [אם עושים את המצות] מעלה אני עליכם כאלו עשיתם את עצמיכם ע"ש, וטעם הדבר לא רחוקה היא והוא ע"פ אמרם ז"ל (סנהדרין יט:) כל המלמד את בן חבירו תורה כאלו ילדו. מטעם שהוא הכניס בתוכו עיקר החיות תורה ומצוות, ואביו שילדו לא הביאו רק לחיי עוה"ז, כאמרם לענין אבירה (ב"מ לג.) דאבירת רבו קודמת מהאי טעמא, גם זה כן שהמלמד תורה ומצוות הוא עיקר המוליד. ולפ"ז מה שאמרו במלמד תורה ומצוות לכן חבירו דה"ז כאלו ילדו משום הלימוד שהביאו למעשה (עי' קידושין מ:) שהוא העיקר, כמו כן הלומד תורה לעצמו ומשמרה ה"ז מוליד את עצמו, ונתבאר דבריהם ז"ל בילקוט על נכון. וזהו מאמר הכתוב כי שם היה צדיק גדול ובעל רוח"ק כנודע (עי' פירש"י בראשית כ"ה כ"ב, ותלך לדרוש את ד', לבית מדרשו של שם שיגיד לה מה תהא בסופה), לזה כשרון מעשיו הביאו שהיה כאילו נולד ועשה את עצמו כדבריהם ז"ל בילקוט וכמו שביארנו, וזה מאמר הכתוב ולשם יולד גם הוא, שהוא עצמו אחרי שבא לגדל הצדקות נולד לעצמו, מלבד מה שהיה אבי כל בני עבר יולד גם הוא לעצמו והבן היטב.

וכזה נתבאר הכתוב שלפנינו כי גם נח היה בבחינה זו כאילו עשה עצמו, וזהו אומרו אלה תולדות נח נח ר"ל בעצמו היה תולדת נח. ותולדה זו אינה באה כי אם מצד כשרון המעשה, לזה שפיר מסמך ליה לתולדה זו איש צדיק תמים היה בדורותיו. ונתיישבה קושיית הזוה"ק והערת רש"י והמפרשים ז"ל כחרא מחתא על נכון, ע"כ.

^ו ליתר ביאור כראי להעתיק ממקורו, וז"ל ע"ד מאמרם ז"ל בסוכה אויר פוסל בג' וסכך [פסול] פוסל כד', א"ר אבא אמר שמואל ירקות שאמרו חכמים שאדם יוצא י"ח בפסח פוסלין בסוכה משום אויר, מאי טעמא כיון דלכי יבשו נפלי ופרכי כמאן דליתנייהו דמי ע"כ. וכן הרשעים כתיב בהם (תהלים ל"ז ב') כי כחציר מהרה ימלו וכירק דשא יבולון, מפני שאינם ממשיכים חיות

הפסוק אלה תולדות נח נח, מאי טעם, איש צדיק תמים הי' לזאת ילד נח את עצמו. ולכן תראה אברהם יקירי ללמוד בהתמדה עם יראת חטא, ותזכה לשם, וכמו שזקנו של זקין שליט"א הרב החסיד החריק ר' יצחק ז"ל הרב דק"ק בקאווסק, שהי' מתחלה סוחר ואח"כ נעשה אב"ד והי' נקרא בשם ר' איטשע פינטער בקאווסקער רב ולמה זכה לשם מפני שהי' ת"ח וחסיד וירא שמים בסתר, כן ראה תראה בני יקירי שאני הצעיר אוכל אי"ה להתפאר שהרב המפורסם ר' אברהם מלי' פינטער מעיר נעוו יארק הוא תלמידו.

ובעת אכתוב לך קצת חידושים מה שיתן השי"ת בזכרוני ובעטי, תודיעני נא אם בשר הי' כבוש מעל"ע בחלב ונאסר מדרבנן ואח"כ בישל הבשר הזה אם עתה אסור מן התורה הבשר^א.

שאלה ב' בשר שבישל בחלב בן פקועה, היינו אם שחט בהמה ונמצא בבהמה ולד חי ונתגדלה והנה זה העובר הנקרא בן פקועה, מן התורה מותר לאכול העובר בלא שחיטה אפילו נתגדל העובר לשור גדול רק מדרבנן צריך שחיטה משום מראית העין^ב. מי אמרינן דהחלב של בת פקועה נקרא חלב שחוטה^ג, וא"כ איננה אסורה עם בשר רק מדרבנן^ד.

השאלה הג' אם אכל בשר בחלב שלא כדרך הנאה אי לוקה מן התורה, עיין במס' פסחים כ"ה ע"א^ה.

דע דאם בישל בכ"ח ואכל כזית בשר מזה לוקה, ובאם אכל רק החלב אסור מן התורה אבל אין לוקין, דהנה בבשר נבלע חלב ממש, והוי טעמו וממשו, משא"כ

פקחיות מאתו יתברך, וזה ועוד מעט ואין רשע נמצא יכשו ופרכו ונפלו כמאן דליתנייהו דמי וזה והתכוננת אפילו כשהוא על מקומו ואינו כי בחייהם קרוים מתים.

^(א) עי' בחי' רעק"א ירד סי' פ"ז סק"ג וז"ל, בשר בחלב ע"י כבישה ומליחה בזה אסור בבישול כיון דבכבישה ומליחה נבלע בו החלב וכשיבשל הוא מבשל עתה הבשר עם החלב שבתוכו ועובר משום בישול וגם יאסר בהנאה דנעשה בשר בחלב ראורייתא.

^(ב) בשו"ע יו"ד סי' י"ג סעיף ב', השוחט את הבהמה וכו' ומצא בה בן ט' חי, אם הפריס ע"ג קרקע טעון שחיטה, ובט"ז שם סק"ד, טעון שחיטה משום מראית עין ראיתי לאחלופי בבהמה גמורה.

^(ג) עיי"ש סי' פ"ז סעיף ו', שהמכשל בשר בחלב מתה אין לוקין עליו, ובש"ך שם סק"ד, כלומר חלב שיצא ממנו לאחר מיתתה, ולא שנא מתה מעצמה או נשחטה.

^(ד) עיי"ש חי' רעק"א סק"ג שכ' "נסתפקתי בחלב בן פקועה אם מקרי חלב שחוטה וכו' ומסיים זעדיין לרינא צ"ע, אך בפתחי תשובה שם סק"ד הביא משו"ת נודע ביהודה תניינא (חיד"ר סוסי' ל"ו) שגם הוא חקר בזה ותופס שיש בו איסור תורה, וע"ע נחלת צבי על סעיף ו' שמאריך בזה. [וע"ע שער המלך סוף פ"ג מאיסורי מזבח, ובתשו' חת"ס סי' י"ד.]

^(ה) ז"ל הגמ' שם, ואב"י, להכי לא כתב אכילה כגופו [באיסור בב"ח, רק לא תבשל גדי וגו' כתי' גיפ], לומר שלוקין עליו אפי' שלא כדרך הנאתו. וכ"ה בשו"ע יו"ד סי' קנ"ה, שבשאר איסורים שלא כדרך הנאתן מותר חוץ מכלאי הכרם ובשר בחלב.

ועי' ש"ך יו"ד סי' ט"ז סס"ק י"ז, דנ"מ אפי' לדידן במה שלוקין דאו הוי פסול לעדות מן התורה בדקיל' בחו"מ סי' ל"ד [סעיף ב', רשע פסול לעדות, ואיזה רשע כל שעבר עבירה שחייב עלי' מלקות] וכן לענין קרושי אשה באה"ע ס"ס מ"ב עיי"ש.

בחלב ליכא רק טעם בשר לחוד, וזה נקרא טעמו ולא ממשו, לכך אין לוקין, זה הוא שיטת המבי"ט^ט, והפרמ"ג חולק וסובר שגם על החלב לבד לוקה^י.
בשר בהמה עם חלב חי אינו אסור רק מדרבנן^י.

ב"ה אור ליום ג' פנחס, הוצרכתי להפסיק מחמת טרדות שונות, וכעת אכתוב לך דברי אגדה מספר ערבי נחל [בפ' שלח דרוש א', נמצא פירושו על] שמות, קפיטל י' פסוק כ"ד – כ"ו. דהנה ידוע שהיצה"ר בתחבולות^י מראה לאדם על עבירה שהוא מצוה וכן, להיפך וכמו שפירש הבעש"ט זיע"א^ט במס' שבת ע"ה ע"א תוס' ד"ה שוחט וכו'^י דהנה שוחט רעלמא היינו היצה"ר שהוא מלאך המות אמאי יהי חייב לעתיד מיתה (סוכה נב.) הרי עושה שליחות השי"ת, אמנם היצה"ר עושה יותר ממה שנצטווה, שמטעה להאדם על עבירה שהוא מצוה וחייב משום צובע, וכן פירש מגיד אחד בברכת יצחק שאמר לעשיו והי כאשר תריד וגו' (בראשית כ"ז מ'). דהנה יש תרי"ג מצות אמנם יש בני אדם שיש להם עוד מצוה אחת, מצוה לבזות, מצוה להורגו לזה הרשע או לשוטה, וזה כאשר תרי"ד שיעקב ישמור תרי"ד מצות, אז ופרקת עולו מעל צואריך, והנה בכדי שידע אדם בברור להבחין בין מצוה לעבירה יש ג' בחינות, האחת, אם יש לאדם חשק גדול לעשות איזה דבר, ודאי היא עבירה וכמו שאנו רואים כל יום כאשר אדם מניח תפילין שהיא שמנה מצות^{כא}, עושה בלי חשק ושמחה. והמגיד מדובנא זצ"ל אומר משל שמי שבא לאכסניא, ויש לפניו שני מיני דגים, והאחת היא מתובלת בתבלין ויש לה ריח טוב, זה הי' בודאי דגים סרוחים ובכדי שלא ירגיש האורח עשוה מתובלת, וכן עשה השי"ת בכדי שיהי' בחירה כרא היצה"ר שכל עבירה שהיא הכל הבלים, וכל בר דעת לא יעשה העבירה לכן יש חשק גדול, והתאווה מכבה את השכל, וזה כוונת הפסוק בסוף פרשת נצבים (דברים ל')

^{טו} בספרו קרית ספר פ"ט מהל' מאכלות אסורות אזהרה קל"ז וז"ל, בשר וחלב שנתבשלו יחד, הבשר אסור מן התורה ולוקה עליו, ומצטרף מעט החלב להשלים כזית וכו', ועל החלב אינו לוקה דהא לית בה ממשות.

^{יז} עפרמ"ג בשער התערובות (ח"ב פ"ב ד"ה ודע שראיתי), שהביא שיטת המבי"ט והשיג עליו באריכות ומסיים 'וכפי הנראה דזית שלם מחלב הגבלע בו טעם בשר לקי עליה וכדאמרן, עיי"ש (ועד דרכי תשובה ירד סי' פ"ז סק"ז).

^{יח} ע"י בחי' רעק"א ירד פ"ז סק"ב [על מש"כ המחבר שם סעיף ו', המבשל בשר בחלב מתה אין לוקין עליו] אבל בחלב חיה חייב, וכ"כ בית הלל עיי"ש.

^{יט} ע"י בעל שם טוב עה"ת בראשית אות קמ"ז, וע"ע בס' אורח לחיים פ' לך שהביא דבר זה בשם הבעש"ט קצת באופן אחר.

^כ ז"ל הגמ' שם, שוחט משום מאי מחייב רב אמר משום צובע ושמואל אמר משום נטילת נשמה, ובתוס' שם, לאו אשוחט רמתני' קאי דההיא פשיטא דלא הוי אלא משום נטילת נשמה, רצובע תנן כהדיא במתני', אלא אשוחט רעלמא קאי.

^{כא} ע"י מנחות מ"ד ע"א, אמר רב ששת כל שאינו מניח תפילין עובר בשמנה עשה, ופירש"י, ד' פרשיות יש בהן ואכל חרא קיימי תרי עשה וקשרתם לאות, והיו לטוטפות. ל"א, בפ' קנש כתיב והי' כי יביאך וגו' לאות וגו' וכן בזה"ל כי יביאך וגו' בסוף הפרשה כתיב והיה לאות וגו' ולטוטפות וגו' הרי ג' ובק"ש וקשרתם לאות, והיו לטוטפות וכן בזה"ל אם שמוע תרי הרי ז' ושמעתם את דברי אלה דדרשינן בפ' הקומץ רבה (שם לז:) דבתפילין קמישתעי שתהא שימה כנגד הלב, הרי ח'. וכ"ה בספר המצוות להרמב"ם שורש התשיעי, ובספר החינוך סוף מצוה תכ"א, שמי שאינו מניח תפילין של יד ושל ראש ביטל שמנה עשה.

SOFER

ט"ו) ראה נתתי לפניך [היום את החיים ואת הטוב ואת המות ואת הרע], כי אין נתינה בפחות משה פרוטה (פסחים לב:), אמנם השי"ת עשה כן שגם המות והרע היא נתינה לעיני בני אדם הפתאים. אמנם זו הבחינה איננה תמידית, כי כאשר היצה"ר רואה שאדם אינו שומע לו, ינסה לפתות להאדם כמו היצ"ט, לא בחשק גדול.

הבחינה השנית, אם יעשה מקצת ואח"כ יהי' לו חרטה זה סימן שהוא עבירה, עיין בשמואל א' (קפיטל כ"ד פסוק ה' ו' ז'), וקשה מרוע לא אמר דוד תיכף לאנשי' שאסור להרוג את שאול, ואומר האלשיך הקדוש, דהנה בתחלה הי' דוד מסופק^{כב}, ולכן כרת את המעיל, על הבחינה לידע אם הוא עבירה, וכתוב ויך לב דוד, אז ראה שהיא עבירה.

אוצר החכמה

הבחינה הג', אם רואה דבר זה בחבירו והוא ישרה בעיניו זה הוא מצוה ולהיפוך הוא עבירה, כי על חבירו אין לו יצה"ר לעזור עיני השכל. ובזה פירש המגיד מדובנא פסוק אחד במשלי (ד' כ"ה), עיניך לנוכח יביטו - על חביריך, ואח"כ ועפעפיך ישירו נגדך, מה שאתה רואה חסרונים על אחרים תחפש במעשיך ליישר אותם. וזה הי' טענת פרעה בני אדם שרומים לבהמה שאין להם דעת היאך לעבוד להשי"ת, ישארו במצרים^{כג}, והשיב לו משה רבינו גם מקננו ילך עמנו ולמה כי ממנו נקח לעבוד את השם, כאשר אנו רואים החסרונים על בני אדם שרומין לבהמה אנו לוקחין מהם מוסר היאך לעבוד את השם, אולם ואנחנו היינו אם המה הבהמות לא ילכו עמנו רק לבד אנחנו, לא נדע מה נעבוד את השם עד כואנו שמה, דהיינו לעשות קצת מן העבירה כהבחינה השנית ולמה לנו זאת להתלכלך קצת בחטאים.

כתוב נא לי אברהם יקירי אם הבנת היטב כי הפירוש הזה הוא נפלא, גם תדע מזה ... [חסר בכת"י] לך חשק גדול לשמוע חידוש או תורה מסאטמור או סקווערי אמנם הוא מצוה, ותאמר דר"ש ממני לאביך שליט"א ולזקינך שליט"א ולש"ב ר' משה יואל שליט"א,

דברי ידיך יעקב

(כב) וז"ל כ"ק אדמו"ר זי"ע כמכתב אחר (גרפס בכתבי קודש ח"א מכ' כ"ז), דוד היה מסופק אי מותר לו להרוג את שאול כדין רודף, או שאול שאני שהוא נמשח למלך ולוחם מלחמות ישראל, ואסור לו לדוד להציל בגפשו כי יהי' כל ישראל בסכנה, לזאת הלך דוד והתחיל וקרע את המעיל, ואח"כ התחרט ע"ז, [ואמר חלילה לי לשלוח יד וגו'].
(כג) באומרו "לכו נא הגברים" (שמות י' י"א) דייקא.

[1234567] תח"ח

ב"ה יום ד' נשא י"א סיון שנת ה'תשל"ט

חיים וברכה וכט"ס לירידי אהובי הרב החר"ף החסיד הגביר הנעלה יקר רוח ואיש תבונה מוה"ר יקותיאל זאנבערג נרו יאיר ויופיע.

אחדשה"ט מכתבכם עם הטשעק ... קבלתי והנני מברך שיתן לכם השי"ת בריאות השלימה עם כב"ב יחי' עם חיי נחת שנים ארוכים טובים עד עולם, מחמת אפיסת הפנאי וחלישת כח לא כתבתי תיכף תשובה.

[1234567] תח"ח

והנה היות שכ"ת שליט"א זרז אותי שאני הצעיר אמור יאמר חידושי תורה מה שנתן לי השי"ת במתנה, אכתוב לכם מה שאמרתי בליל ש"ק פרשת בהר בחוקותי על הפסוק (ויקרא כ"ה ב') דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם, ואמרתי מקודם תירוצו של האוה"ח הקדוש, עיין שם^{כד}, ואני אמרתי לפי מה שאומר רש"י ז"ל בפרשת יתרו (י"ט ג') שלבני ישראל אמר משה דברים הקשים כגידין וכו'^{כה} והנה מצות שמיטה נאמרה כללותי וכו' מסיני^{כו}, והנה מצות שמיטה הגם שהיא מצות עשה שהזמן גרמא, אעפ"כ גם נשים מצוות, וכמו שפסק רבינו החינוך ז"ל^{כז} וא"כ יש לפרש בפשיטות, דבר אל ב"י דבור לשון קשה, זה לאנשים, ואמרת אליהם, אמירה לשון רכה, לנשים.

[1234567] תח"ח

עוד אמרתי שיש לפרש לפי מה שמפרש רש"י ז"ל בפר' יתרו על הפסוק (י"ט ה') ועתה אם שמוע תשמעו בקולי, אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות, לכן אומר הפסוק דבר אל בני ישראל, לשון קשה, שקשה לקיים מצות שמיטה, ובמדרש רבה (ויקרא פרשה א' א') קורא לשומרי שביעית גבורי כח^{כח} עיין שם. אח"כ אומר הפסוק ואמרת אליהם שלבסוף נעשה להם מצות שמיטה אמירה רכה, ובפרט כשרואין הברכה בשנה הששית.

לפני איזה חדשים בסעודת ר"ח באמירת ברכי נפשי בהפסוק (תהלים ק"ד ל"ד) יערב עלי שיחי וגו' עלה ברעתי לפרש, דהנה אנחנו מתפללים בשמחת תורה

^(כד) ר"ה דבר וגו' ואמרת וגו' וז"ל, טעם הכפל לצר שיש במצוה זו ענין מניעת עבודת ארמה והפקרת הפירות העולים מהאילנות וצמח הארמה, כנגד מניעת עבודת הארמה והכנת הצלחתו אמר דבר לשון קושי, כי הוא דבר שאין רצון אדם חפצה בו לצד היותו מניעת הטוב, וכנגד הפקרת הצומח אמר ואמרת, כי הוא דבר שכל אחד ישמח בו שיאמר ידו בכל, גם לצד ההבטחות שצוה ד' בענין "ועשת את התבואה לשלש השנים", אמר ואמרת אמירה המסעדת את הלב.

^(כה) עה"פ כה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל, פירש"י (בשם מכילתא) לבית יעקב, אלו הנשים תאמר להם בל' רכה, ותגיד לבני ישראל, עונשין ודקרוקין פרש לזכרים, דברים הקשין כגידין.

^(כו)

כדא' ברש"י ריש פ' בהר סיני, מה ענין שמיטה אצל הר סיני וכו'.

^(כז) ס' החינוך מצוה שכ"ח, ועי' מנחת חינוך ריש מצוה שכ"ז שכ' שזו שיטת הרב המחבר וכו' דסובר היכא דאיכא לאו בהדי עשה כמו י"ט, כשם שהנשים מזהירות על הלאו [שדך לא תזרע], כך חייבות בעשה [ושכתה הארץ וגו'] אע"פ דהוי ליה מצות עשה שהזמן גרמא, עיי"ש.

^(כח) וכעיי' בתנחומא (ויקרא א') וז"ל, "גבורי כח עושי דברו" (תהלים ק"ג ב') ר' יצחק נפתח אומר אלו שומרי שביעית. ולמה נקרא שמם גבורי כח, רואה ששדהו מופקרת ואילנותיו מופקרים והסייגים מפורצים ורואה פירותיו נאכלים וכובש את יצרו ואינו מדבר, ושנו רבותינו (אבות פ"ד א'), איזהו גבור הכובש את יצרו.